

P. 134.

14-18

Anul V. Cluj, 1907.

REVISTĂ CULTURALĂ ILUSTRATĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Întemeietorul revistei:

Dr. Elie Dăianu.

Editor și red. respons.:

Petru P. Barițiu.

— Apare în fiecare săptămână. —

Prețul abonamentului pe an 6 cor.; în străinătate: 8 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) strada Jókai nr. 6.

□ □ □

Tipografia »Carmen« Petru P. Barițiu în Cluj.
1907.

- La administrația »RĂVAȘULUI« se află următoarele cărți:
1. »**Predicile lui Petru Maior**« pe Dumineci și Sărbători. Ediție cu lit. lat. de Dr. E. Dăianu, broșurată 6 cor. legată frumos în pânză, cu călcăiu de piele, și inscripție aurită, 7 cor.
 2. »**Propovedaniile lui P. Maior**«, predici la înmormântări, broșurate 3 cor; legate ca și predicile celelalte 4 cor.
 3. »**Statul, Biserica și Școala**, de Sarmaságh Géza, trad. I. N. Pop. Carte premiată de facultatea teologică a universității din Budapesta. Cu o prefață de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor. 50 fil.
 4. »**Roadele mii Creștinești**«, de Teod. Câmpianu. Cu o prefață de Dr. E. Dăianu. Volum de cuprins pedagogic moral, elegant tipărit cu numeroase ilustrațiuni. Prețul 3 cor.
 5. »**O alegere de episcopi moldoveni**« în 1557—8, de N. Iorga, cu 2 ilustrațiuni. Prețul 10 fil.
 6. »**Castelul din carpați**« roman de Jules Verne, trad. în românește de V. Onișor, ed. Dr. E. Dăianu. Cu mulțime de chipuri. Prețul 1 cor. 60 fil.
 7. »**Mama Sfântului Augustin**« de Episcopul Emil Bougaud, trad. de Salba. Frumos legată în pânză 4 cor. Broșurată 3 cor.
 8. »**Cartea Durerii**« de Em. Bougaud, trad. Iac. A. Nicolescu. Carte de mângăiere recoamandată de consistorul din Blaj. Broșurată 1 cor. 50 fil. Legată frumos în pânză și aurită 2 cor. 50.
 9. »**Suplex Libellus Valachorum**«. Latinește și românește, tradus de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor.
 10. »**Cărțile Săteanului Român**« Nr. 1. »*Schițe din popor*«, de G. Stoica. Prețul 10 fil. — Nr. 2. »*Păcatele noastre*«, de P. Suciuc. Prețul 15 fil. — Nr. 3. »*Despre păcatele sătenilor*«, căzanie populară de Ioan Roman. Prețul 20 fil. — Nr. 4. Povești din satul nostru: »*Dinu Maicii*«, de Ioan Isaic. Prețul 10 fil.

La comande să se adaugă și 5% porto postal.

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul foii:
Dr. E. Dăianu.

Christos a înviat!

Păgâni din lumea nouă, ce blăstămați mereu,
Sdrobitul vostru suflet, în neagra-i reverie
Nu vede oare firea din slavă cum re 'nvie,
Și nu-l' pătrunde taina nădejzii 'n veșnicie?
Ori a murit, truditul, în jalba lui pustie,
Ori v'ați perdut credința, uitați de Dumnezeu?!

Voi, cei robiți de patimi, cu gându 'ntunecat,
Voi nu 'nțelegeți rostul vieții viitoare...
— Lăsați sumeața lume, veninul ei vă omoare;
Vă plâng de milă frații; perirea voastră-i doare.
— Azi neamul vostru jalnic cinstește sărbătoare
Și-și zice cu credință: »Christos a înviat!«

Vedeți voi Casa Sfântă, străvechii ei păreți,
Ce ascunde multă jale; vechimea ei ne spune
De un neam trezit în lacrimi și 'nsfântă rugăciune;
Părinții-vă-n obidă, striviți de-amărăciune
Au preamărit în rugă cereasca ei minune,
Dar voi, — voi epigonii, voi Dumnezeu n'aveți??

Azi chinul tot şi-amarul de veacuri îndurat
 Se perde 'n bucurie şi 'n dragostea ferbinte,
 Ce leagă neamul vostru de veşnicul Părinte. —
 Voi nu sunteţi vlăstarii norodului cuminte?
 Voi fala lui nu ştiţi? El însuşi vă desminte
 Când tremură şi cântă: »Christos a înviat !«

Străbunii voştri din veacuri ştiau mai mult ca voi;
 Smeriţi, cu zor în fapte, cu dragoste de frate,
 Cu crucea şi cu spada din moşi-strămoşi păstrate
 Şi-au apărat şi legea şi sfânta lor dreptate...
 Voinici, — dar cu credinţă în suflete curate,
 Au izbutit să 'nfrângă: urgie şi nevoi!

Dar să curmăm povestea... e tristă şi-i păcat
 Să pângărim prin trânsa un neam robit, ce n'are
 Decât oţele 'n braţe şi 'n pept dureri amare...
 O, voi, cari rideţi astăzi, din crunta lui sudoare,
 Dar nu-i cinstiţi nici lege, nici sfântă sărbătoare,
 — Grijiţi, să nu-şi resbune: Christos cel înviat!!

Ion Roşioru.

Epoca colonizării Saşilor în Ardeal.

— Studiu arheologic-istoric —

Pentru trecutul neamului nostru este de mare însemnătate istorică aceasta epocă uitată, aproape perdută în întunecul vremurilor!

S'au ocupat până acum de istoria acelor timpuri cu deosebire scriitorii saşi, cari ni-o espun, fireşte, după gustul lor, așa cum ei doresc să fi

Învierea.

fost și, durere, sau acceptat chiar și în lumea științifică multe din părerile lor false. Ei știu să ne vorbească despre Ardeal, ca despre un deșert espus prădăciunilor continue din partea Cumanilor; despre războinici eroi, strămoșii lor, și faptele de vitejie săvârșite de aceștia; despre transplantarea culturii apusene, săvârșită de dânșii

în țara noastră orientală în timpurile acelea și despre alte absurdități, ca acestea.

Ear despre noi afirmă, că pe timpul, când au fost colonizați ei aici, nici nu existam în aceasta țară, cu toate că documentele lor cele mai vechi ne cunosc.¹⁾

Vom face deci, în cele următoare, o modestă încercare de a ne reconstrui, pe baze de date istorice și tradiții cunoscute, cea ce ni-s'a conservat din acele timpuri, apoi cu ajutorul unor *conjecturi bazate* pe indicațiuni arheologice și toponimice, vom arăta împrejurările din Ardeal și ostul Ungariei înainte de venirea Sașilor.

Nu mai avem lipsă de multe argumente, pentruca să dovedim tuturor contrariilor *continuității noastre*, că elementul *roman*, începând din secolul al-treilea, s'a conservat adăpostit pe teritoriul semicercului carpatin, dela Dunăre până la izvoarele Tisei, precum și în interiorul, în mare parte muntos și păduros al acelu semicerc. Numai șesurile și văile mai largi le-au stăpânit, cu întrepreri, toate popoarele aduse de valurile migrațiunii neamurilor până la venirea Ungurilor.²⁾

Pe acest teritor sau format cele mai vechi state, organizate specific românește, purtând numiri de »voivodate« și »ducate.«

Despre existența statelor acestora, înainte de venirea Ungurilor nu avem date istorice, dar cu toate acestea trebuie să le privim ca existente pe acel timp chiar și pe acele dintre ele, despre cari documentele istorice ne vorbesc, deși cu mai mulți

¹⁾ Teutsch und Firnhaber, Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens Wien 1857 P. 18.

²⁾ Observăm că centrul stăpânirii Hunilor, Avarilor, Gepizilor și probabil că și a altor neamuri stăpânitoare preste părți ale Ardealului, a fost întotdeauna în câmpiile Dunării și ale Tisei ungare.

secoli mai târziu, pe temeiul, că nu putem presupune, că doar Ungurii ar fi fondat înşişi state româneşti.

Statele româneşti, cari au existat înainte de venirea Ungurilor şi a căror numire istorică s'a conservat în documente ulterioare, ar fi astfel ducelele şi voivodatele următoare: *Maramureşul*, *Bihorul*, *Mureşana* (o parte a Bănatului de astăzi) *Amnaşul*, cu Hunedoara şi Haţegul, precum şi *Făgăraşul*. — La acestea mai adăugăm cele 7 republici bănăţene, a căror întemeiere de asemenea se perde în întunericul timpurilor.

Afară de acestea au mai existat şi alte state româneşti, asupra cărora vom reveni în această scriere.

Din pricina greutăţilor comunicaţiunii, altfel impuse prin formaţiunea terenului, statele româneşti au fost număroase.

Spre finea secolului al IX-lea apare pe şesurile Dunării şi ale Tisei ultimul popor al migraţiunii: »Ungurii.«

Primelor cuceriri, ce ei le fac, stabilindu-se aci, cad jertfă o parte mai espusă dintre stăpânitorii români de pe teritoriul Ungariei propriu zise. Izvoarele numai despre ducele Bihorului *Mânămoartă*,* şi despre ducele *Glad* al Bănatului ştiu să ne vorbească; este însă probabil că pe acelaş timp vor mai fi dispărut şi alţi stăpânitori români din Ung, Bereg şi Crasna, a căror amintire nu ni-s'a conservat.

Ungurii după stabilirea lor se simt mai mult atraşi spre Apusul, mai deschis şi mai bogat, decât spre Răsăritul păduros şi muntos. Deci ei feresc cu invasiunile lor de pradă mai întâiu acele ţări apusene, cari fără întrerupere au avut

*) Menu-morut.

să sufere năvălirile lor, până când Germanii uniți le pun stavilă pe câmpia »Lech« (a. 955) odată pentru totdeauna.

Numai după înfrângerea aceasta groaznică încep Ungurii, mânați de instinctul conservării proprii, să se îngrijască de asigurarea teritoriului, pe care se așezară. Ei își întoarnă atunci armele spre Răsărit, încontra noastră, și cuceresc Mureșana ducelui *Achtum* și o parte a voivodatul Beiușului, ear apoi cele 7 republici bănățene precum și voivodatul Maramureșului ³⁾ constrânse fiind de împrejurări, recunosc supremația lor.

Prin aceste succese se încheie *prima* etapă a cuceririi țărilor românești de către Unguri.

Ajunși la limita vestică a Ardealului li-se impune și cucerirea acestei țări, care li-se păru indispensabilă pentru stăpânirea sigură a șesului Ungariei.

Indreptându-se deci în contra Ardealului cuceresc, prin arme și apucături, teritoriul limitat

³⁾ Faptul că voivozii români ai Maramureșului înainte de cearta cu regele Ungariei nu sunt amintiți, se poate explica cu cuvintele marelui reformator Melanchton: »Die Wallachen aber so lang sie unterthänig und gehorsam gewesen, hat man von ihnen nichts sonderliches zu sagen gewusst.«

Philippi Melanchthonis neue vollkommene Chronica. Frankfurt am Mayn 1569 IV. pag. 119.

S'a arătat de altă parte, că coloniile românești, a căror urme se pot constata în Galiția, au venit din Maramureș. (Ios. Lad. Pič: Über die Abstammung der Rumänen. Leipzig 1880.)

Un voivod al Maramureșului, anterior celor istorici, pare a fi fost »*Dominus Ioannes Ognads dux Valachiae*« al cărui nume sa conservat într'o biserică de lângă *Lemberg*, cu adaosul că a murit acest domn la anul 1250. — T. Cipariu, Archiv pentru filologie și istorie. Blaj 1868 pag. 304.

Tot din Maramureș vor fi fost și coloniștii români din *Litvania* și *Liflanda*, despre cari ne vorbește Melanchton la locul citat.

prin Someşul-mic și cel mare, unde stăpânea voivodul român cu scaunul la Gilău⁴).

Continuative, în decurs de mai multe decenii, Ungurii încuibați odată în centrul grupului țărișoarelor românești, găsesc mijloace de a împedeca o acțiune comună a aceloră în contra lor și străbat în valea *Arieşului* și dealungul poalelor munților apuseni, pe malul stâng al Mureşului în jos, cucerind acest teritor, din care o parte pare a fi stat sub stăpânirea voivodului de *Gilău*, iar restul sub cea a voivodului de *Beiuş*, pe care după cuceririle Ungurilor din prima etapă, presupunem, că s'a retras în munți având scaunul, după toată probabilitatea, la Abrud⁵).

Poporul românesc din acest ținut, în parte împins spre munți, se stabilește acolo⁶), iar în parte trece Murăşul în Amnaş la frații săi.

Aci la bariera Murăşului încheie Ungurii a doua etapă de cucerire în Ardeal.

Timp îndelungat pare a fi fost Murăşul limita între Români și Unguri⁷), căci vedem centrala lor administrativă strămutată dela Dej la Alba-Iulia, Bălgărad, ca cel mai însemnat punct strategic,

⁴) Anonymus Belae regis notarius, cap 26, face precum credem anachronism intenționat.

⁵) Teritoriul munților apuseni cade numai spre finea secolului XIII în mâinile Unguriilor, căci în diplome anterioare nu ocură. Dovadă este și biserica străveche, astăzi romano-catolică, din Abrud, care era împodobită pe din lăuntru cu picturi, purtând inscripții slavone, pe care bază putem afirma, că aceea a fost biserică românească și știm că a trecut în proprietatea catolicilor numai la 1272.

(Bendorf und Hirschfeld. Bericht über eine archaeologisch-epigraphische Reise in Dacien. Wien, 1874 pag. 11—12).

⁶) Pe hărțile vechi mai mari, în părțile acestea se văd indicate mii de case respirate dealungul văilor și prin păduri peste toate dealurile.

⁷) La această limite din acele timpuri pare a se referi cântecul:

»Murăş, Murăş, apă lină
Treci-mă 'n țară străină«.

având în vedere apărarea limitei Murăşului şi continuarea cuceririlor spre ost⁸⁾).

Spre finele secolului al X-lea Ungurii asiguraţi în posesiunea malului drept al Murăşului, pro-văzut deja cu colonii dese din neamul lor, aduc oştiri numeroase din Ungaria şi fac preparative mari de război în contra statului românesc dintre Murăş şi Carpaţi, la nord dela Târnava. La oca-ziunea dată ei trec apa Murăşului şi înaintând pe văile Târnavelor, a Miraşului şi a Gurghiului spre ost, cuceresc acest teritor, ce pare a fi stat sub stăpânirea voivodului de Gurghiu. Apoi continuân-du-şi calea victorioasă cuceresc estremul punct de ost al Ardealului, cu scopul bine cumpănit de a diviza prin aceasta acţiune forţele elementului românesc în două grupuri: una la sud, şi una la nord, zădărniciind astfel ori ce eventualitate la cooperarea comună a Românilor în contra lor.

Aceasta expediţiune a Ungurilor în Ardeal a fost dintre toate, cele anterioare şi cele posterioare, cea mai intensivă şi mai puternică, luând în considerare estensiunea vastă a teritorului cucerit şi forţele de rezistenţă ale Românilor, potenţate prin aproape o sută de cetăţi şi castele, a căror urme se pot constata până în ziua de azi.

A căzut în urma acestei expediţiuni în mâ-nile Ungurilor voivodatul românesc al Gurghiului împreună cu castelul rezidenţiar al acelu voevod⁹⁾ apoi teritorul munţilor Archita şi s'a terminat acel

⁸⁾ Atunci îşi va fi primit şi localitatea, care avea cea mai însem-nată poziţie tactică pe malul drept al Murăşului vis-a-vis de gura Târ-navei, numirea sa de »Tövis« traducere verbală din românescul Spini, care este o comună românească din colo de Murăş, lângă râul Târnava, a cărei numire slavonă ar însemna româneşte *râul spinilor* şi care a tradus-o Goţii în limba lor prin »Kukuleu« (Kükülö).

⁹⁾ O urmă a acelu voivodat o găsim în Archivul lui T. Cipariu. Blaj 1867 pag. 433.

resbel cu ocuparea platourilor din estremul ost al Ardealului, a Ciucurilor¹⁰⁾.

Memoria acestei însemnate expedițiuni s'a perdut prin intenția Anonymului și a următorilor lui croniști și scriitori, cari își dau nizuința de a deriva originea Săcuilor dela Hunii refugiați*)

Ungurii apreciind corect însemnătatea poziției teritorului ocupat în estremul ost al Ardealului și în convingerea, că dela conservarea aceluia depinde soarta lor în Ardeal, și în urmare și în Ungaria, au alungat pe locuitorii originari din aceste părți și le-au împopulat cu număroși coloniști-ostași simbriași, de neamul lor, pe a căror urmași îi găsim astăzi pe acelaș teritor, purtând numele de Săcui.

(Va urma)

Din păcatele noastre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Foile ne aduc zilnic vești despre adunări populare ținute pentru mântuirea limbei și ființei noastre de neam*).

În inimile milioanei de țărani clăcași, obidiți, înfrățiți cu glia, s'a trezit și se deslăunțuește cu o putere năprasnică toată mândria încătușată și înădușită de disprețul și desconsiderarea tuturor »puternicilor«, cari s'au perândat de zeci de ani, începând dela cei din fotelele ministeriale până la ultimul scriitorăș din cutare cancelarie notarială. De pe buzele arse, în locul suspinelor și al doinelor, cari resunau pe plaiurile și munții acestui Ardeal, ca un jalnic cântec de îngropare, zboară astăzi cuvântul îndărjit al protestării și nemulțămirii.

E strălucită sărbarea de înfrățire a sufletelor tuturor, cari fac parte din neamul acesta, fără deosebire de credință și clasă socială, o sărbătoare, în care trebuiesc părăsite toate »grijile

¹⁰⁾ Numirea localității de astăzi »Csik-Szentkirály« din Ciucul de jos ne indică timpul, când Ungurii încă nu aveau un al doilea rege canonizat, deci timpul primului lor rege Stefan.

*) Teorie părăsită azi și de bărbații de știință ai Ungurilor. Red.

*) Articolul s'a scris înainte cu vre-o 3—4 săptămâni. Red.

lumeşti«, în care trebuie să stăm cu sufletul cinstit, pătrunşi de cea mai curată iubire de noi înşine, cu aceleaşi năcazuri, cu aceleaşi aspiraţii şi pe cari ne ameninţă aceeaş mână. O sărbătoare, în fine, dela prăsnuirea cinstită sau necinstită a căreia atârnă fericirea sau nefericirea noastră.

În zilele acestea de făurire a viitorului nostru, așa impresie slabă fac certele ivite pe o temă încălecată de sute și mii de ori aproape de două veacuri. Sunt certele confesionale.

Trecând peste faptul, că »Revista teologică« nu a avut fericirea să primească dela început salutul »Unirei«¹⁾ din Blaj, pentru că, mă rog, apare la Sibiu, ne vom opri la discuțiile ivite între »Lupta« și »Unirea«. (Peste cazul »Apelului« cu schimbarea firmei trecem acum, fiindcă »Unirea« l'a trecut ușor)

Membrii capitolului din Lugoj n'au voit să ia parte la alegerea d-lui G. Popoviciu. Au făcut foarte rău și e trist, când vezi alergând mulțimea de oameni năcăjiți și amăriți, din depărtări mari, între sudalmile și supraveghierea neomenească a jandarmilor, când vezi, că această mulțime tremură afară în frig, toată ziua flămândă, ca să poată trimite în dieta țării pe acela, care-i înțelege năcazurile și nedreptățile, pe cari le suferă, pe când oamenii din locul alegerii, cari trebuie să fie în frunte, stau acasă. »Lupta« însă în loc să însemne simplu faptul zice: nu mă rabdă inima, să nu spun, că biserica gr.-cat. s'a purtat foarte slab²⁾.

Biserica gr.-cat. s'a purtat slab?

Correspondentul »Luptei« ca om cinstit și obiectiv n'ar trebui să aibă nimic cu această biserică. S'a purtat slab cutare și cutare ca român, ca om, care nu și-a făcut datorința; care a stat nepăsător atunci; când inimile sutorilor de țărani sângerău de frica învingerii. Că domniile aceia sunt catolici sau necatolici, nu ne privește și nu-l privește nici pe d-l correspondent al numitului ziar.

»Unirea« ca să mântuie cinstea bisericii unite în Nr. 14 pag. 128 îi aruncă »Luptei« în față: »uită, (Lupta) că la adunarea dela Abrud au vorbit singuri trei preoți uniți..., uită că la adunarea dela Alba-Iulia au vorbit poporului numai preoți uniți în vreme ce protopopul neunit al Bălgradului sta perdut în mulțime.« Deci: »Voi uniții sunteți slabi« de dincolo se răspunde: »Voi neuniții sunteți și mai slabi.«

Dacă a greșit »Lupta« ca un ziar tinăr — cum zice »Unirea« — n'ar fi trebuit să greșască această din urmă, ca

¹⁾ Vezi nr. 13, pag. 123.

²⁾ Cuvintele ultime sunt subtrase de »Lupta«.

una mai bătrână, care din experiență știe unde duc astfel de greșeli. »Lupta« ca să nu se dea învinsă răspunde în Nr. 7 și ne-am trezi că va continua și »Unirea« și iată-ne ajunși să cântăm iarăși pe vechea coardă a slăbiciunilor număr de număr până în... dulce infinitum.

Și acum să întrebăm: cu ce scop se fac acestea? Cred D-lor că improșcând cu noroiu în fața confesiunilor ne ferim, ajungem la ceva? La ce am ajuns cu certele de până acum? Răspundeți, voi, cari toate slăbiciunile cutărui bărbat unit sau neunit le aruncați în fața respectivelor biserici!

Biserica gr.-or. e de vină că D-l Teculescu nu a vorbit la adunarea dela Bălgrad? Sau e de vină cea gr.-cat. că nu au mers cei din Lugoj la alegere?

Da, continuați numai D-lor, că chiar acum avem mare lipsă de certe confesionale, aruncați-vă unul altuia în față slăbiciunile, dați numai în biserici și așteptați liniștiți, cauza română va — câștiga.

Iustin Volbură.

P. Nicolae Nilles.

În 30 Ian. n. 1907 a murit la Innsbruck, în etate de 79 ani, părintele iezuit Nicolae Nilles. Viața și activitatea lui ne interesează și pe noi, Români, și fiindcă până acum în nici o foaie românească nu s'a scris mai pe larg despre el socotesc a nu fi lucru de prisos, să dăm aici unele informații mai amănunțite despre cinstitul bărbat de știință.

Născut în Luxemburg, la an. 1828, tinerul Nilles s'a făcut cleric mirean și ca atare a absolvat la Roma studiile teologice, filozofice și dreptul canonic. Între anii 1853—8 a slujit ca preot de mir, în țeara sa; în 1858 a intrat în ordul lezuiților. Deja în anul următor îl aflăm la Univerzitatea din Innsbruck, unde funcționa ca profesor, până la vârsta de 70 ani, când în urma legilor din Austria, a trebuit să se retragă în penzie. A mai fost pe lângă acea, harnic conducător al celebrului institut teologic din Innsbruck, la care focular de înaltă cultură bisericească nu ar strica, să avem și noi, Români, vre-un cleric, în creștere.

Deja ca preot tiner a edat Nilles mai multe scrieri populare. Ca profesor a devenit apoi unul dintre cei mai mari învățați în specialitatea sa. A scris opuri multe, din sfera liturgice, istoriei și dreptului bisericesc.

Pe noi, Românii ne interesează mai ales opul sistematic: *Kalendarium Manuale utriusque ecclesiae or. et occ.* (Calendarul manual al ambelor biserici, orientală și occidentală), edat în 3 volume mari. Volumul I. și II. e mai mult de interes liturgico-dogmatic; se ocupă în ele de toate zilele și sărbătorile anului nostru bisericesc, mișcătoare și nemișcătoare. În cartea aceasta Nilles a deobligat în mod nesous, biserica românească, prin acea, că ni-a dat o privire sistematică, pe baza științelor istorico-dogmatice, asupra anului nostru bisericesc. Nu știm, frații noștri gr.-orientali folosescu-se de el, dar episcopii noștri uniți au recomandat cu toată căldura Calendarul lui Nilles, iar din partea protestanților profesorul Harnack i-a făcut o critică cum se poate mai elogioasă în »Theol. Litteraturzeitung.«

Volumul III. al Calendarului are subiect separat și poartă titlul: *Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani.* Cartea aceasta vrea să dea o istorie a tuturor bisericilor unite, din țara aceasta (români, sârbi, ruteni); în mare parte însă nu e, decât o istorie completă a bisericii românești, unite cu Roma.

Părintele Nilles a scormonit multe arhive din diferite biblioteci, pe cari le-a cercetat în Italia, mai ales Roma, Austria, Ungaria, Transilvania, Croatia. Pe lângă dnii Bunea și Iorga, lui avem să-i mulțămim, că azi avem o istorie adevărată a Unirei noastre cu biserica Romei. El a scos la lumină multe date, referitoare la istoria bisericii și națiunii noastre, cari până aci erau cu totul necunoscute. E interesant a ceti paginile, altcum mărunț tipărite, ale cărții învățatului iezuit. Ce interesant e de pildă a ceti, că pe la anii 1717—21 în procesiunea dela Joia-Verde din Alba-Iulia luau parte și preoți români, cetind evangelia românește și copii cântând cântece în dulce limba noastră; azi cât năcaz e pentru așa ceva! (s'au schimbat raporturile peste tot! Red.) La introducerea episcopului latin din Alba-Iulia (1716) au luat parte și vre-o 200 preoți români, salutându-l în limba noastră. Foametea din 1717 e descrisă pe pp. 456—9. La pag. 616 aflăm, pentru ce se chiamă gr.-orientalii și azi »cei noi«, iar uniții »cei vechi?« Sunt interesante și locurile, în cari se dau descrierile contemporanilor, despre ignoranța clerului și poporului român în cele religioase,

Dar ce mă ocup eu de *Symbolae*-le lui Nilles? Cine n'ar fi auzit de ele? Nu este un istoric român mai nou, care, să nu se provoace la ele. Nu așa însă cu alt op al lui Nilles,

care ne interesează pe noi: De principe I. Stephano Voivoda Moldaviae, 1885. Ori unde cetești elencul opurilor P. Nilles, afli aceste opuri: Symbolae și De P. I. Stephano, ca opuri separate (așa și în Enciclopedia Română), deși acest din urmă nu e alta, decât edarea separată a paginilor 978—1008 din Symbolae.

Deja la pag. 306 a Symbolae-lor, unde discută faimoasa diplomă Leopoldină, zice Nilles: »noi, cari scriem acestea, la marginea monarhiei, în Tirolul îndepărtat, noi nu suntem dușmani ai vrednicului popor românesc, ci suntem cu deosebită conziderație față de el, o soarte mai bună și tot binele dorindu-i, din bunul nostru Oraș Oeniponte (Innsbruck), unde de sute de ani este slăvită pomenirea Voivozilor Moldovlahiei...« și tot acolo, în notă, promite, că despre Voivozii Petru († 1594) și fiul lui, Stefan († 1602), cari din ospitalitatea împăratului Austriei au trăit și ajuns, acolo, moarte fericită — va vorbi poate mai mult în »Adaus.« De fapt, în adaus, pp. cit. împlinește făgăduința. Despre acest adaus mai am să spun și eu ceva.

Spre orientare trebuie să știm, că Petrul, polecrit Schiopul, fiul lui Mircea III. s'a făcut în 1559 voivodul Munteniei și a rămas în aceasta domnie până la 1567. La 1574 a ajuns voivodul Moldovei, unde — după o întrerupere de 2 ani (1580—2 l. Sasul sau Ereticul) a stat până în 1590, când, alungat de Turci, a fugit la Rudolf, împăratul Austriei, împreună cu fiul său de 6 ani: Stefan. Adăpostit pe pământ străin, a murit în Tirol, la anul 1594, rămânând fiul său orfan, în grija iezuiților din Innsbruck, unde peste 8 ani a urmat tătanelui-său.

Sub Petru-Vodă, biserica din Moldova s'a fost unit cu Roma. Acuma părintele Nilles, în broșura cit. ne dă două lucruri: actele referitoare la unirea bisericii moldovenești cu Roma (Brevea Pontificelui către Petru, Relațiunea aeppului din Lemberg către Papa, Epistola Voivodului Petru către Papa, Ep. Oratorilor P. către Papa, Ep. lui G. Mohilă către nunțiuil Sarmaților, către Papa Sixt V. și alte documente istorice, cari dovedesc sinceritatea unirei lui Petru și activitatea iezuiților în Moldova) și date prețioase despre tinerul Voivod Stefan. Aceasta nobilă mlădiță a sângelui românesc, rămas singur pe pământ străin, în urma unei rezoluțiuni împărătești, a fost dat pe câtva timp la părinții iezuiți, pentru studii. Și analele colegiului iezuitic din Innsbruck spun, că tinerul creștea în științe și pietate și era fala institului. În an. 1600 a fost primit în așa numita congregațiunea Mariana a tinerimei studioase, a cărui prefect a ajuns în anul următor. În aceasta calitate Pa

nimerit moartea în 22 Martie 1602. În cortegiul funebru! 10 colegi i-au dus cosciugul, în jurul căruia păşiau 4 bărbaţi şi 16 tineri, toţi îmbrăcaţi de gală în negru. După ceremoniile săvârşite cu mare pompă, cadavrul a fost îngropat în biserica parochială chiar. Iar din afară pe tablă de aramă, se vedea chipul Mântuitorului răstignit, cu principele îngenunchiând înaintea lui şi scrisoarea următoare servea de epitaf (scrisă în limba latină).

Illustrissimul Domn Domn Ioan Stefan
Voivod din voivozii Moldovei şi Valahiei, etc.,
Tiner cu inimă deosebită.

Urmat de bunăvoie pe tatăl său izgonit de turci în exiliu
Înainte de a-şi isprăvi încă studiile,
În cucernicia catolică

Şi în cultul Preacuratei neîntrecut,
Mort în Innsbruck MDCII. ziua douăzeci şi doi Martie.
A trăit optsprezece ani, trei luni, o zi.

Trupul lui şi azi se află în bazilica reînnoită din Innsbruck. Iar geniul lui pluteşte de asupra noastră, ca un înger păzitor şi poate numai aceea îl doare, că ce a urmat cu 100 de ani după moartea lui, a rămas numai la o parte şi nu la întreg poporul român. Căci noi n'am înţeles încă rostul cuvintelor, ce cu mult înainte de asta scria un alt principe al nostru, către Patriarhul dela Roma: »nos sanguine et genere Romanil«

*

Iară tu, Părinte Nilles, care ne-ai făcut nouă, neam străin de al tău, serviii așa mari prin conscrierea opurilor tale, inimă nobilă, dormi în pace! Poate nu ți-om fi nici odată pe deplin mulțămitori; dar tu-nu cauți la asta, tu ți-ai luat deja răsplata dela acela, a cărui dreptate în veac și cuvântul Lui adevăr...

Nicolae O. Brînzeu.

Ps. »Zeitschrift für kath. Theologie« din Innsbruck în nr. cel mai nou (fasc. 2 1907) aduce un panegeric de prof. Fonck, fost coleg al părintelui Nilles. Din acest panegiric scoatem următoarele date:

»Sfântul Sinod« al bisericii din Rusia, chiar după apariția ediției 2 din »Calendarium Manuale«, a edat un atlas de icoane frumos alcătuite despre toate sărbătorile bisericii ortodoxe, luând ca temei pretutindenea textul lui Nilles. Titlul atlasului era: »Ephemerides figuratae graeco-slavicae. Fest-

bilderatlas zu Nikolai Nilles, S. I. Prof. Qenipont Eortologon (Kalend. Man.) etc. Moskau, 1897«. »Mit der Aprobation der allerheiligsten dirigierender Synode«. Tiparul: »Moskauer Synodaldruckerei«. Un exemplar a fost trimis și autorului Calendarului, cu următoarea dedicație: »Autorului Calendarului Manual, cinstit de Esc. Sa Procurorul suprem al Sf. Sinod, (etc...) C. P. Pobiedonoscew, S. Petersburg, 1899«.

Procurorul suprem Pobiedonoscew a trimis de repetiți ori scrisori foarte elogioase Părintelui Nilles, una nu mult înaintea morții sale. Un alt reprezentant însemnat al bisericii ortodoxe P. A. Maltzew, actualul preot ortodox din Berlin, (decorat de regele României) autorul mai multor scrieri liturgice, a trimis din ocazia morții P. Nilles, la adresa corpului profesoral din Innsbruck, următoarea scrisoare de condolență: »Corpului profesoral din I. Îmi exprim cele mai sincere condolițe pentru moartea prof. Dr. N. Nilles, prin care univerezitatea a suferit o pierdere mare. Activitatea regretatului s'a estins peste granițele Austriei, pentru că în viața lui îndelungată de dascăl devotat, a crescut mii de preoți, cari slugesc azi în diferite țări, în via Domnului. A fost slugă credincioasă bisericii sale, un luminar puternic al științei. Ca învățat, prin studiile sale aprofundate a făcut servicii nu numai bisericii apusene, ci și celei orientale, căci și aceasta are parte din binefacerile cunoștințelor sale: »Calendarium utriusque Ecclesiae« e un op monumental...«

Când adaug și datele acestea din partea bisericii rusești, la aprecierea Părintelui Nilles, mă întreb cu oare care durere: suntem oare mulțămitori acestui mare bărbat și noi, Români, cărora le-a făcut deosebite servicii nu numai prin publicarea Calendarului, ci și prin opul istoric, în care se ocupă de trecutul neamului nostru: »Symbolae?... Dacă alta nu putem face, să zicem barem cu toții, din adâncul inimei un: D-zeu să-l iertel...

Nicolae O. Brînzeu.

Vorbe ale inimei de I. C. Lavater.

Fii tare ca un tigr, ușor ca un vultur, sprinten ca un cerb și curajos ca un leu, ca să faci voia Tatălui ceresc!

*

Adevărul e sigilul Domnului.

Momente culturale.

De ale noastre.

De un timp incoace s'a pornit o vie mișcare de redeșeptare, de întărire economică și culturală în diferite părți, aci la noi în Ardeal și părțile vecine, mișcare condusă de indemnurile și sfaturile câtorva bărbați înțelegători. Dar nu mă pot mira în deajuns când văd lipsa de însuflețire, de interes față de aceste mișcări, care stăpânește cea mai mare parte a presei noastre. S'a înființat de curând în Gherla tovrășia »Sămănătorul« și presa nici n'a crestat-o. E păcat de vorbăria, de timpul și energia cea multă, care se pierde în lucruri absolut fără nici un folos real sau cu un folos foarte mic.

Subiectul cel mai îndrăgit al presei noastre este politica. Politica aceasta își are și ea foloasele și rostul său, dar a crede, că reproducând vorbirile deputaților, dând știre despre celea întâmplate în parlamentul nostru sau al tuturor țărilor din Europa, și înșirând senzațiile de cari sunt pline ziarele de 2 fileri, ți-ai făcut datoria de gazetar, de îndreptător și conducător al neamului tău, e o absurditate.

Pe lângă politică poporul acesta mai are și alte lipsuri, cu mult mai mari, pentru delăturarea și acoperirea cărora se face încă puțin și mai ales presa nu face aproape nimic. A da activității politice altă însemnătate și a aștepta dela ea altceva, decât »cea mai intensă trezire a conștiinței țărânului român din Ardeal și părțile vecine«*) — cum a zis Iorga — e un non sens, pe care-l recunosc toți cei, cari observă obiectiv împrejurările timpului, în care trăim. Față de politică presa își face datoria, se face propagandă foarte însuflețită, care în parte și arată unele rezultate.

Pe lângă propaganda politică trebuie făcută însă și una economică și culturală, trebuie folosită trezirea națională și în direcția aceasta, pentru că fără bogăție și cultură, poate fi cineva ori cât de conștios de naționalitatea sa, ori cât de însuflețit, nu va ajunge departe. Poate fi vulturul ori cât de doritor de înălțimile albastre, dacă li sunt tăiate aripile. Noi nu putem purta și nu vrem să purtăm luptă cu sabia, nu putem opune dușmanilor baionete, în schimb trebuie să opunem

*) Iorga: Ceva despre Ardealul românesc, pag. 34

ziduri, cari nu se pot dărâma: bogăția, cultura și conștiința noastră. A servi numai unuia dintre acestea trei elemente, cari trebuie să constituie țaria noastră, a desconsidera pe celelalte două, ar fi o nesocotință și de aci va urma, că atunci când să ne apărăm nu putem face altceva, decât ne strângem la olaltă și întindem mâinile plângând și cerșind în — cor.

Părintele canonic Dr. Aug. Bunea a publicat în »Revista politică și literară« din Blaj un articol despre cauzele emigrării țaranilor la America. Asupra acestui articol a atras atențiunea între alții însuși d-l Iorga, a vorbit despre el în o cronică »Sămănătorul«, sperând în jurul acestei chestii o discuție vie; pentrucă, mă rog, nu e cu totul indiferent să vezi mulțimea de oameni părăsindu-și casa și masa și alergând peste Ocean, ca să-și poată câștiga pâinea cea de toate zilele. I-s'a dat părintelui Bunea un răspuns din partea d-lui I. B. Hodoșiu, au scris în chestia aceasta dnii Sever Dan și Ciato în aceeaș revistă. Iar grosul presei a tăcut, era ocupată cu afacerea Polonyi et Comp.

În »Orizontul« d-l Sever Dan face propunerea de a se întemeia magazine de bucate, unde țaranul să vândă și să cumpere cu acelaș preț, în loc de a umplea coșurile jidovului din sat și la urmă a cumpăra cu preț îndoit tot dela el.

Domnialui roagă espres presa să înceapă o discuție în jurul acestei propuneri. Presa însă... a tăcut.

Scriitorul acestor șire a făcut modesta propunere, ca redactorii diferitelor gazete, luând în considerare lipsa de atingere dintre inteligența dela sate — preoți și învățători — și viața literară, care se desfășură cu o mare bogăție de sănătate, să dea în »foiță«, în locul încercărilor slabe și fără valoare, reproduceri din scriitorii nostri de seamă. Presa... vrea să-și aibă trubadurii proprii și continuă.

Și să nu se creadă că suntem lipsiți de darul discuției.

S'a dovedit în diferite ocazii, că avem acest dar, că știm face polemică. Aduceți-vă aminte numai de tãmbălãul făcut în jurul lui Birăuț în toamna anului trecut, gândiți-vă la certele cari se ivesc între conducătorii satelor, preoți și dascăli, și cari trebuesc »resolvite« pe cale publică, de certele, cari se nasc când muzica cântă »csárdás« și sfinția sa joacă »ardeleana«, cari deasemenea trebuie să preocupe săptămâni întregi presa.

Numai cât nu de discuții de feliiul acestã avem lipsã și nu cu de acestea își poate face presa datorința față de celea

trei milioane de Români năcăgiți, cari locuiesc între Carpați și Tisa.

* * *

»Asociația pentru lit. rom. și cultura pop. român« a scos cu începutul anului revista populară: »Țara noastră« sub îngrijirea secretarului ei literar, Oct. Goga. Redacția roagă publicul cărturar să-i dea mână de ajutor promițând pentru articolele bune, scrise pe înțelesul aceluia, cătră cari se îndreaptă și remunerație bănească. Revista apare regulat cu silință de a lămuri minții țaranului diferite lucruri, de cari are neapărată trebuință. Colaboratorii îi poți număra toți pe degetele dela o mână. Și aci te izbește în primul rând desinteresul, care-l arată cărturarii față de aceasta revistă și în special preoțimea și dăscălimea. Revista e scrisă pentru țărani, pentru luminarea, deșteptarea și îndreptarea lor și colaboratorii și susținătorii ei spirituali trebuie să fie în primul rând preoții și dascălii, ca unii, cari sunt mai aproape de popor, în nemijlocită atingere cu el, cari îi cunosc mai bine feliul de a gândi și a voi, îi cunosc mai bine năcazurile și suferințele și prin urmare ei sunt chemați în primul rând să arete mijloacele de îndreptare și luminare.

Răsfoiască însă ori cine numerii apărute până acum — 13 de toți — și vadă căți preoți sau învățători s'au gândit că revista aceasta nu e întemeiată numai pentru dnii Goga, Tăslăuan, Lupaș și Bănciu, că ridicarea unui popor nu se poate face prin munca alor patru sau cinci oameni. Dar se vede, că D-lor știu scrie numai când e vorba de congruă și salare. Așa vor fi zădărnice toate silințele și planurile Asociației, cari sunt foarte frumos înșirate în nr. 6 al revistei Luceafărul. Aci trebuie muncă de apostoli, nu numai în Sibiu ci în tot cuprinsul pământului locuit de Români. Pentru că se pot ușor porni ideile bune, dar, acestea trebuiesc și întrupate.

Iustin Volbură.

Vorbe ale inimei de I. C. Lavater

Cine-i înțelept? — Cine învață dela fiecare. Cine-i tare? — Cine se învinge pe sine. Cine-i avut? — Cine se mulțamește cu ce are, căci mulțămirea e o adevărată bogăție. Cine-i respectat? — Cine respectă pe alții.

*

Un cuget rău e mai rău decât o faptă rea.

6 predică de Paşti din 1848*).

Înce puţin, şi lumina nu mă va mai vede, era voi mă veţi vede: ca Eu sint viu, şi voi veţi fi vii, Ioan 14—19

În dio aceia veţi cunoşte, că eu sunt întru Tatăl meu, şi voi întru mine, şi eu întru voi. Ioan 14—20

Cel ce are poruncile mele şi le pădeşte, acela este care mă iubeşte: şi cela ce mă iubeşte iubiseva de Tatăl meu, şi eu voi iubi pre el, şi mă voi areta lui — Ioan 14. 21.

Cela ce nu mă iubeşte pre mine, cuvintele mele nule păzeste, şi cuvântul carele aţi auđit, nu este al meu, ce al Tatălui-celui ce mau trimis pre mine. Ioan 14, 24.

Cand la oarecare, cel mai neputintşos, purtatoriul de grije, Parintele sau cel mai bunu voitoriu more, — cand la oarecare suparată Maichă numai unul singur fiu, în care au avutu tota veselia, bizuiala şi nedesdia, în dillele cele mai de pe urmă în Coporseu el pune intra ce tristă suparare, pre pamant ne dobândind veselie, hotarandusi viatia, pentru aceia se supăra, pentru aceia se plange, câtu batăr si de se potă muri, si dupa moartea ei cu el denpreuna se potă fi. Asa sau intristatu Patriarchul Iacob, audind moartea fiului seu Iosiph, catu în dureria sa hainele de pe sine liau rupt, si el de pamant în amaraciunia sa sau batut, si ne dobândind intristati inimi sale mangaiere vaetanduse asa dice: Pentru ce se mai treescu eu doare, dache nu treeste Iosiph fiul meu! Amaranduse la fiul meu de desupt voi merge la Iad. — Aseminea suspinose plangere cetim desore moartea lui Avesalom fiului David Imperatu lubit fiul meu Avesalom, Avesalom dulce fiul meu cinem va da mie ca se moriu pentru tine. — Nu grăescu despre plansul lui Rachil care plangandusi fii sei, nu vru se se imbucure, că nare acolo veselia loc, unde tota bucuria în plangere se inschimbă. Nici ametirea Naimi Vadu vi nu pomeneschu, care pre unul nascut fiul seu Iau petrecut prîn a Naimi Cetati ulice la temeteu. A durorilor marime, a ba-

*) S'a găsit scrisă pe un *Strastnic* de Blaj, 1816, ce se află în biserica unită din Buda-veche, protopopia Clujului.

natului mulcime al cunoste vrand Sancta Scriptura, aceste dice despre dânsa, ca acesta adevărat veduvă fu, care mai antie draga Sotia sa dupa aceia pre unul singur fiu al seu, din preună cu dansul totă veselie, totă fericirea vaetanduse au pătrecut pona la temeteu. Cine ar şti a intristăciosi acesti plangeri cantare au festi — Iar deu despre acesta, si nu mai inainte cu tri zile pentru noi au murit Domnul Is, a tristi morti lui face sau patimile lui inaintea ochilor Domniilor vostre voi spune. Nu Iosiph din Egipt, nu a unui Patriarch kedves fiu sau festit intru aceste dile. Ca acela pre carele Iosiph din Egipt in pildă lau aretat. A viului Dumnedeu fiu Is Hros care noă tuturor parinti si Maice au împărtitu. — Nu dulci Parinti nostri nu iubiti fii nostri in nainte de acesta cu 3. dile sau pus in Coporseu, Ca fiul lui David a Imperatului Cereschu unul singur dulce fiu Is, Hrtos intru care bine au voitu. — Unde sinteti dare toti Părinti? tote Maicele? unde sinteţi voi Tineri? si tote feciorele? unde sinteti fara Parinti ne mangaieti fii si remase veduve? plinitusau noă plângeria Ieremii Prorocului. Fără de taiche sintem Remasi. — Adususau aminte apostoli de plangeria acesti tristi dile, cari dupa ce au audit, cu drag invacetoriul lor in Iudea se gata se miarga spre durori patimi si morte apropiinduse Ceesul, cu mare durere a Inimii sau banuit dupa drag invacetoriul lor si sau uitat de alui — Is, mai de multe ori graite Cuvinte, ca dupa mortea lui, a 3-a di a ânvie din morti si atunci Inimile lor cele intristate, nici o mangaiere dobandind, intru acesta forma sau ântarit pe sine, de cumva Is, trabue se moră, se mergem si noi ca se murim cu dânsul, ca cum ar fi graitu, Ce folos avem noi de viatia, cand viatia nostre ce adevărata pere din naintea nostre? Si noi Ucenici lui fiind cum vom pute trai fara Is, noi ci fara Pastoriu, mai bine este noă cu dansul se murim, Ucenici lui Is, asa sau separat, asa sau amaritu, asa sau intristatu, si au Iacramat intru aceste dile, despre alui Isus morte si patim, nu numai şinguri Ucenici ce si Credinciosi cari au Cređut in transul, tot acela trist gand au avutu in inimile lor. Dare cine va pute se scrie ace bucurie, ace veselie si mangaiere cu care sau umplut inimile lor, cele intristate a Ucenicilor lui Is, cand la mormant dedemineatie mergand Maria Magdalina, impreuna cu alte mueri mironositie, au audit ca lubit Invacetoriul lor au ânviet pre care după anvie cu ochi lor lau vedut, si cu dansul au vorbit atunci sau adus aminte in naintea morti lui Isus de Cuvintele ce au fost fagăduit. Ieu treeschu si voi treiti si si noi lubiţi mei ascultatorii ne putem veseli, ca Is, treeste, si mai mult pe

dansul mortea nul stapaneste. Acesta ei ace adevarata bucurie, care intru acesta di, intru tote Adunarile Crestinilor, cu vesel glas aliluia se vesteste. — Acesta ei adeverul acela, care intru aceste dile tot Crestinul cel adaveratu cu intreaga a sa apropielui iubire Hrtos au anviatu mulcemind unul altuea vesteste, si pentru acest adever a Credinti Crestinesti indreznire si nedesde, singur acest adever si fundamentumul Religii si legi Crestinesti. Dintru alui Is anviere cura si vine Credinti nostre ne ineluit si de plin a sufletelor nostre ne murire, si an viacea viitore anviere. Alui Is, anviere tota deznadajduirea nostra o Dezparte, ne odichnirea cunostinti sufletelor nostre o asaze, acea in morte si in mormant pre noi ne mareste. Ca pre cum Domnul si Rescumparatoriul nostru traeste si adeveratu din morti au anviatu, asa si noi cu adeverat din morti ne vom scula, ca se fim mostenitorii vieti cei noa, si prin acesta si in morte ne mangae viasela nedesdia, care intru acest ccas de acum vrednicu lucru pote a fi gandurilor nostre. Dmnu Is, adeveratu au anviatu din morti — despre acesta voi cuvanta antie, si noi dupa mortea nostre adeverat vom anvie, despre acesta voi cuvanta intra 2-a parte a Cuvantari mele.

Fiind ca adeveratu Domnul Isus au muritu dintru acesta nici odata nu vine a prietinelor sau a vresmasilor ne indoire, Ca Is, nu pre ascuns, ce in descoperit loc in naintea toti Judovim, in naintea ochilor lor au muritu, cati au fost de lau rastignitu, aceia toti au fost marturii morti lui. Ostasi sau Karanele cari au vrut a sfarma Ciontyele lui au vedut ca au muritu Dare unul megis au strepuns Costia lui cu sulicea, si acesta rana de nu sar fi intimplat mortă morte ar fi aduse. Nicodin si Iosif din arithmatea ca pre on mort de pre Cruce lau pogoratu si lau ingropatu. Capul lucrului ei acesta ca prin ne mincinoase marturii pre noi insine se ne invingem Despre acesta Ca Dnul Is, in morte nau remasu, ce precum mai nainte au prorocitu din mormant au anvietu. Acesta ei nemincinoase Dreptate, ca de cumva Is din mormant nu sarfi sculatu, asa tote intimplarea vieti sale, numai o poveste cu multe adancimi incurcata ar trabui se o tinem.

Asa dare la adeverul lucrului intimplatu in cercare, la marturii si la acelora proprietati sau insusiri trebue se privim. Pentru aceia dare dache anvieria Dlui Isus asa marturii au marturisu si au adeverit, cari a anvieri adevar lau stiut, cari adevar fara singura lor hazna lau graitu, inche au fost siliti spre aceia sel marturisasche. Omul cu limpede minte biruind intru acesta nu se indoeste si acum togma asai lucrul. — A

anvieri Dlui Is, antie marturii au fost apostoli, cari fara frica Omnescha au grait Judovilor — Voi ati omoratu pre inceputul vietii — din care la tota faptura viatie cura, pre care D-deu lau anviatu caruia noi marturii sintem. Apostoli anvieria Dlui Is nu au vedutu, ca ei dela mormantului Is prin ostasi au fost opriti, dare dache au anviatu la vedut pre Dul Is, si dupa anviere cu dansul au vorbitu, despre lucrurile, care Is anaintea mortii lui liau fost incredintată lor. — Apostolilor cuvinte si scrisori drept arata ca lei au fost Barbati cu limbede si curata incelegerere imbracati si alor marturisiri, unul cu a altuia intru tote se vazseste, si marturisirea lor cu minunii ovau antaritu, si anche pentru adevarul, cari Jei lau graitu cu singur sangele lor lau si petsetluitu.

Dare nu numai Ucenici si prietini Dlui Is, ci si vrasmasi lui iau fost marturii, despre singura anvieria sa, Is dupa asa anviere vrasmasilor sei nu sau aretatu, acesta nu au fost de lipse, ca se se arete, — Ba a sfintii sale anviere minunile care sau intimplatu, pe largu au descoperitu si au aretatu, câtu intru acel adevăr a sfincii sale nu san indoitu.

Prin Randuiala mai nainte facuta, sau pazitu pre sine, prin amagire se nu se ineluiascha, mormantul lau pecetluitu, cu piatra ce mare, care au fost puse pre usa mormantului prin Katanele Srazsuitoare. Dare a 3-a di pamantul sau cutremuratu, si mare lumina sau facutu, gropa sau deschis ostasi strazsuitoari spariinduse au fusitu, si lucrul intimplatu Judovilor lau spus. Iar fudovi bani au impartitu ostasilor pentru ace minciuna, anvâtindui pre dansi se dica ca noi dormind au venitu Ucenici si au furatu trupul lui. —

Mai pe urma de vom cerca pentru adevarată anvieria lui Hros, nu ne vom indoi, ca aceia multe minuni au adus cu sine. A lui Is anviere singura a lui propovaduire au antaitu, si trimiteria ucenicilor in tota Lumia au antaritu a lui anviere. Apostoli in dia Rusalilor au inceput in data a Dlui Is anvaceutura ao propovadui, si pentru aceia Crezemant se aiba iei in Beserică anaintea tot norodului ca cum arfi de face, minunia anvieri ca on lucru intimplatu asa lau adus anainte, asa au sonat alor predicatie. Pre inceputul vietii voi ati omoratu, pre care Ddeu lau anvietu, si toti denpreuna cu mare slobozire au fost randuiti si trimisi Apostoli in totă Lumia. — De cumva anvieria lui Is atunci ar fi fost cu andoire, stiu adevaratu ca si in Ierusalim urmatori vietii iui Htos nu sarfi aflatu — dare vestiria acestii minuni, asa au fost de cuprinzetore, catu intro di. doa mii de suflete au strigatu pre Is fia alui Ddeu a fi, — Acesta intra cel loc in Ierusalim sau intimplatu unde Is au

muritu si sau ingropatu. Oare Archirei si popi judovesti de atunci laţimia invaceturi Dlui Htos si propavadiurea stiuta arfi fost impedecata, de cumva vestia invieri lui nu larfi stiut ascunde, si alui trup mortu. anainte al areta, — Da ce au lucratu? Chiematu anainte pre Apostoli, acelora au poruncit se tache, cu bâtaie, cu temnitze iau inspaimantatu. Dare iei porunci aceia nu sau plecatu, ce au vestit anvieria Dlui Htos, nu numai ludovilor ce inche si paganilor, preste scurta vreme a lui Is Htos invacetura in tota lumia sau lacitu, ore tote aceste steri inpregur nus marturii de face anvieri. ca Dlu Htos adeveratu au anvietu Dare Dache ne inceluit acest adevar este, ca Dlu Is treeste sii viu, ne inceluit aceia urmiare, ca invacetura lui ei adevarata, Dare Dlu Is cu a biruinci sale pompa au anvietu, si prin anvieria sa, tota invacetura tota fagaduincea au antaritu, si a nostre muritoare trupuri le va anvie. Singur Sfincia sa cu aceste mangaioase cuvinte pre noi ne indiamna: Ieu treesch si voi inche traiti. Eu viu sint si voi vii veti fi Se vedem dare din a Dlui Htos anviere catu ei de adevarat, ca si noi vom anvie.

Dupa ce Dlu Is din morti au anvietu nu se pote dice ca morti a anvie se nu potă. Puteria ce Ddeascha trupul cel mort a Dlui Is, iares va impreuna cu sufletul lui. Ore greu lucru ei acesta, ca trupurile nostre cele morte, spre o viace noa ale povatiui le va aduce. — Trupul D-lui Is Htos prin morte putrajune nau patimitu — Dare a nostre trupuri putrezesce cenuse se fac, si cu alte trupuri la olalte se mestecă Dare acesta nici o impotrivire nu face, ca Ddeu trupul omului din tie, din pamant lau ziditu — asa dare sfincii sale usor lucru va fi si acesta, catu trupurile nostre care cu fiincea sa sint pamant iares se le anvieze. Acesta hotarire Ddeascha cu a nostre minte ao cuprinde nu putem — si in catu adunje hotarul mintii nostre cu aceia minte, alui Ddeu a tot puternicie, sau lucrurile lui ale cerca nu putem. — Pentru aceia noi trabul se credem ca si gur Is au dis, ca pre morti iare ei va anvie in dia cea vesnica. Ieu sint anvieria si viatia, dice Is, va veni ceasul in cari toti, cari sint in mormanturi, vor audi cuvantul fiului lui Ddeu, si vor anvie cei ce au facut bine intru anvieria vietii, cei ce au facut rele intru anvieria judecati. Ieu treeschu si voi inche treiti. De cumva Dl Htos narfi anvietu din mortii, asa acest fagadas nu sarfi intimplatu, pentru care acum nici nam pute a traga nedesde. Da fiind ca din mormant cu a biruinti pompa au anviatu aceia au aretatu atunci la anviere, asa si de acum anainte va areta ca Cuvintele care liau grait vor fi adevarate, Ceriul si

pamantul vor trece, iare cuvintele mele raman an veci, care pre noi nu neva incelui. Acesta ei traznică si tare nedesde, Ca pre cum Dl Is treeste, asa si noi din gropa sculandune cu al nostru trup vom vede pre Is fiul lui Ddeu — pre adevaratul mesia. Rescumperatoriul nostru.

Vedeti Iubiti mei Ascultatori, catu de statorniceste ei asazata a nostra anviere ce viitore, care prin a lui Is anviere noă sau fagaduitu. Ne inceluit adevet ei dare ca Is treeste, si noi inche vom trai. Is mai mult na muri, si noi ore cand pre cum sfintia sa, cu tota' staria nostre ne muritori vom fi. Trupul nostru din pamant sau zidit, pamantul acela adeca trupul nostru, pentru aceia ore cand in Mariria Ceriurilor va fi partasu in via cea vesnica. Intru acesta Lume trupul supt szlabaciuni, durori, si ne numarate miseletati ei supus — dare in putere se va scula. — Supt a pacatului jug, se ne dem noi dare noi trupurile nostre? au dore intru a ne adaverului izcodiri sau faceri se ne punem noi partea ce trupiascha a nostre? Nu viitoriei nostrii anvieri aducere aminte cu curat cuget se sluzascha noa intru cea parte, catu noi trupurile, sau tote madularile trupului nostru, nu mai spre alui Ddeu singur, lauda si slusba, si spre a curati virtuti zidire adese ori se le intorcem, si se le sfincim partile trupului tote, in tota curgeria traiului pamanteschu. Asa lucrând cu talantul nostru a viitoriei anvieri nedesdia cea mai straznica a nostre, pre noi in betegsugurile si necaşurile nostre ne va pute mangaie, nu numai in durerile trupesti — intra a Parintilor, a fratilor, si a bunilor Prieteni perdere sau desparcire ce togma si in morte, straznica nedesde ne va mangaia. — Se nu ne lesam iubiti mei ascultatori şup jugul dureri, si supt a ei vaetature, ce cu mulcemire se purtem tote greutatile in pace care ne sint noua trimise pona la gropa — Ca in viacea viitore de tote acele vomfi slobozi. Atunci cand va fi anvieria a tota Lumia, spre o mai buna viatie vom fi si noi inviitori, si di al nostru mormant cu o viace noa, si putere fiind inbrecati ne vom areta in naintea Ziditoriului nostru. Ochi nostri mai mult nor lacrama, gura nostra mai mult ponozlu nu va grai, mai mult nu se va vaeta, şinatatea nostre scimbare na rebda, si tot trupul nostru mai mult putrejuni na fi supus.

Prin acesta nedesde se ne mangaem noi atunci cand mortea de iubiti nostri ne desparte, Numai in pricina, sau scurta vreme raman aceia de noi departati, Ochi cei inchis iares se vor deschide, manurile cele fara putere, iares se vor misca, gura ce fera graiu iare va fi glasuitoare la anvieria ce mai de pre urma, — a re uniri de obste di va fi, lares vom

vede unul pre altul, iares se vor veseli inimile nostre fericita indestulare! quand a niamului a prietinelor legatura au fost rupta prin morte iares cu ne ruptatore legatura la olalte se vor lega, sociu sotia sa, Parinte cu fii sei, Prietini cei buni si dragi, intro mai fericita viace unul cu altul se vor pute imbraciosă — unde in vieci a iubiri a prietisugului dulceate vor pute gusta. Aceste se ne mangaie pre noi când mortia iubitelor nostri ne supara, acesta se in voiascha inimile nostre spre veselie, cand vom fi langa mormantul lor. De cumva despre dansii fara lacrimi nu putem trece pomenirea lor, se ne odihniascha pre noi numai a vremi acei viitoare, ceasul de bucurie in care tota perirea nostre de plin iares se va inoi.

A anvieri viitorei adevar dare ne pote in vinge, in noi frica mortii, si acesta pote lucra, ca cu veselie, si buna kedve se ne imbraceosem si noi cu mortea. Nui pentru ce se ne temem de morte, fiind ca trupul nostru in care mortea domneste, dintra ei putere iares se va slobozi afara —

Prin anvieria Domnului Is a nropi impucetiune, a putrejiuni frica de tot sau sters. Gropile sau mormanturile nostre, in care ca intro case de odichă ne punem, ca in pace se ne odichnim, pona Cuvantul Fiului lui Dumnedeu pre noi de acolo ne va trezi. Gropile nostre, sau mormanturile in care ne ingropam, sint la a nostre Csontye ca o Casa de pazire si numai intru aceia forma ne primeste trupul nostru intru sine. ca prin porunca a tot Puternicului Domnu Isus silite vor fi, ca trupurile nostre se le deie afara Putrejunia, nu a nimici fiince, ce in mai buna viace numai o scimbare va fi. — Pentru ce dare cu frica trabue se asteptam ceasul desparciri nostre, si de al meu mormant tremurand se ma spaimantezu? Aceste pre mine nu ma vor infricosa, Ca cand va veni Ceasul desparciri sufletului de trup — atunci cu mare veselie vreu a muri; Ca stiu acesta ca al meu Rascumparatoriu si mantui-toriu carei sfarmatoriul morti acela treeste, — Cu mare indrznire ma voi aradui, ca a morti intunecosă Chale se o Calcu — Ca Tu Oh Işe Domne! esti Luminatoriul si mantui-toriul meu, si nu este de cine se ma tem. Tu esti Puteria vietii mele, nu este de cine se ma infricosez. Tu ma vei povatiui pre Chalia vietii, pentru aceia se bucură inima me, ca si trupul in sinul pomantului in pace se va odichni.

Adormivoiu ieu in morte, si dupa scurta odichna iares ma voi scula. Fiind ca din morti Tu oh dulce Işe ai anviuetu, nici ieu nu voi ramane in gropa. Tu tiai maritu, si acesta veselie pote de la mine tota frica au departa, ca unde Tu esti si ieu acolo voi veni. Tu pre mine (fiind ca Ucenicul teu

sint (propovăduitoriul tău) intru a ta laudata Imperatie ma vei povaciui. Fie pentru aceia tie care ai anviet din morti Oh Dne Ise Hse! bine cuvantaria, mariria, lauda, inchinaciunia si vesnica mulcemire in veci, amen.

Comunicat: Dr. E. Dăianu.

CRONICA.

— **Christos a înviat!** *Salutăm cu creştinescul salut strămoşesc pe toţi cetitorii noştri, din prilejul sfintei sărbători a Învierii. Nici odată nu se şimte mai bine ca acum lipsa avântului spre adevăratele ideale; nici odată nu se resimte mai puternic ca în aceste zile, durerea pentru dreptatea restignită, pentru nevinovăţia batjocorită şi prigonită de clica cărturarilor şi fariseilor. Dar tocmai atunci când viclenei tovarăşii, întrunită prin interese şi apucături viclene, i-se părea că şi-a asigurat isbânda, tocmai în clipa când minciuna se părea triumfătoare asupra adevărului lovit, îngropat, sub peatra cu peceţi, tocmai atunci învingerea adevărului a strălucit, biruitoare pentru cei cinstiţi, şi orbitoare pentru cei de rea credinţă. Când primejdia este mai mare, atunci D-zeu este mai aproape cu puterea sa.*

Asta ne este şi ne-a fost credinţa, asta ne este nădejdea şi aşteptarea, asta ne este chizestia dragostei cu care îmbrăţoşem, întru inimă curată şi cu mâni curate, steagul sfânt al bisericeii, al neamului, al culturii româneşti! **Christos a înviat!**

— Numărul acesta fiind dublu, cel mai apropiat număr va apărea numai peste 2 săptămâni, îmbrăţoşând întreg complexul-de chestiuni actuale, cari au trebuit să rămână afară din acest număr.

— Atagem atenţiunea la »studiul archeologic şi istoric« a cărui publicare o începem. Temeiurile, desigur originale,

pe care se întemeiază autorul, le lăsăm la aprecierea istoriografilor competenți; noi semnalăm însă cu bucurie direcția nouă, care combate pentru continuitatea noastră pe aceste plaiuri ale Ardealului. Azi când teoriile rösleriane par a fi influențat și pe ai noștri și când și oameni de frunte de ai noștri ne micșorează mândria latinității și tăria continuității noastre — astfel de articoli nu sunt numai bine veniți, ci și chiar de lipsă. Salutăm deci pe noul nostru colaborator și-i urăm urmași!

— Costume preoțești naționale. Cetim în »Universul« din București: Ministerul de instrucțiune publică a făcut acum un an școalei societății pentru cultura profesională a femeii de sub președința d-nei Elena Pandele Găvănescul, o comandă de 21 costume pentru *preoții români* din Sofia și Macedonia.

Costumele sunt confecționate și zilele trecute am putut să le admir la expoziția organizată de d-na Găvănescul în localul școalei.

De o bogăție remarcabilă, brodate în fir de aur și argint pe fond negru, alb, albastru deschis, roșu de pânză românească, costumele sunt adevărate lucrări de artă. Ceea-ce în deosebi iubește ochiul la privirea lor e motivul curat românesc al desemnurilor. E un gen de costum preoțesc național, care vorbește mai mult inimii și sufletului de cât actualele desene de pe costumele preoțești, mai toate importațiuni străine.

Începutul acesta de a naționaliza portul preoțesc e îmbucurător, iar confecționarea în țară, într'un atelier pentru cultura profesională a femeii, e de toată lauda atât pentru d-na președintă, cât și pentru maestre și eleve.

Costumele vor fi în curând trimise la destinație și desigur mai ales asupra drept credincioșilor frați ai noștri din Macedonia vor produce o plăcută impresie«. — Am dori să vedem astfel de costume.

— Tinerimea plugarilor români din Lupoaiă, face producțiune decl.-teatrală (împreună cu cântări), ce se va ținea în 7 Maiu n. a. c. a treia zi de sf. Paști în sala școalei. Venitul curat e destinat bisericei. În program sunt: Trialog »Despre școală«. »Țiganul și albina« pred. de un elev. »Movila lui Burcel« decl. de Leonida Dragomir, elev al școalei populare. »Rămășagul« proverb într'un act de V. Alexandri.

— Reuniunea română de cântări din Bistrița va da concert Marți în 7 Maiu st. n. 1907 (a treia zi de Paști) în sala cea mare dela »Gdwerbeverein« sub conducerea d-lui C. F. Rohrbeck și cu binevoitorul concurs al corului teologilor români (cursul III.) din Sibiu și cu cooperarea capelei militare a

regim. 63 de infant. dirigent d-l Carl Sandner. Inceputul la 8 sara. Venitul curat e destinat »Reuniunii române de cântări« din Bistrița.

— Misionarul american Francisc Barnum, care s'a întors la Chicago, după ce a stat ani de zile în Alaska de Nord, anunță că a descoperit prin abele părți, un neam de uriași albi, a căror talie întrece pe aceea a oamenilor, cari sunt socotiți în Europa ca fenomene și ai căror mușchi sunt atât de puternici, încât ar putea desrădăcina un stejar. Misionarul afirmă, că acei uriași ar fi de rassa caucasian-persană.

— Inteligența română din Teiuș face petrecere în 7 Mai n. c. (a treia zi de Paști) în sala otelului »Leul« în beneficiul bisericii din Teiuș și Cojlar.

— Despre clerul catolic din Francia publică »Daily Telegraph« un articol foarte favorabil bisericii, în care se apără hotărît poziția ce a luat-o Roma față de guvernul francez și se aduce laudă energiei clerului luptător. Articolul este scris de contesa de Frangueville și aprețierea ce o face ponderează cu atât mai mult, că ilustra scriitoare nu face parte din biserica catolică, ci este protestantă.

»Intrunirea episcopatului francez — zice între altele contesa — ce s'a ținut în castelul meu, în zilele de 14—19 Ian. mi-a dat ocaziune să cunosc mai de aproape dignitarii bisericii catolice din Francia. Episcopii nu puteau lauda de ajuns eroismul și curajul preoților din diecezele lor.... Abia șase preoți s'au alăturat la schisma pusă la cale de ziarul »Matin«. În ciuda greutăților imense a vremilor de față, catolicii trebuie să fie încurajați, pentru că între ei este unire și spiritul de jertfă se lățește ca o flacără năvălitoare. Eu însămi aș putea înșira mai multe marinimoase acte de binefacere săvârșite de preoți pentru săraci, pentru lucrători și oameni din popor. Aceste daruri le-au putut face sau prin o economisire de mai mulți ani, sau prin o abnegațiune a vieții lor de toate zilele. După toate acestea eu privesc cu nădejde la viitorul bisericii catolice«.

— Concert românesc și petrecere cu dans în Bistrița. Pe iubitorii de muzică și cântare românească, pe cei dornici de o frumoasă petrecere românească cu dansuri naționale — sărbătorile Paștilor (a treia zi) îi așteaptă o plăcută surprindere. Reuniunea română de cântări din Bistrița va da a treia zi de Paști un concert românesc, la care va colabora și »corul teologilor români din Sibiiu.« Va fi o frumoasă sărbătoare și nu ne indoim, că întreagă inteligența acestui comitat și jur va înțelege însemnătatea acestei petreceri și va da ascultare glasului frățesc de chemare al corurilor înfrățite. Comitetul.

Cărţi — Reviste — Ziare.

— Gazeta de Duminecă din Şimleul-Selagiului condamnă şi ae versurile lui Vajda. Eată câteva părţi din articolul ei:

»Dar la încheierea atât de grabnică a desbaterei a contribuit un incident, pe care parlamentul şi presa maghiară l'a exploatat într'un mod extraordinar.

E vorba de cazul deputatului Vajda. Acesta în cursul vorbirii sale, pe care a ţinut'o în Luniă trecută, a citat două poezii ungureşti: una bătjocureşte pe Români, iar alta pe Unguri. Cea dintâi e productul unui Ungur, iar a doua e răspuns la cea dintâi din partea unui Român necunoscut. Răspunsul e ţinut în acelaş ton ca pămflitul şovinistului maghiar, cu deosebire că ritmul şi rimele ungureşti ale Românului sunt mai bune decât ale Maghiarului. Vajda a introdus citarea acestor două poesii — în tot cazul condamnabile amândouă — în următorul mod: (citează)

Acesta e rostul şi înţelesul citaţiunei lui Vajda. Chestia a luat însă cu totul altă întorsătură.

Cazul e de tot caracteristic. Insuşi Vajda regretă de sigur, că s'a întâmplat şi regretăm cu toţii pentru simplul motiv, că Dumniilor şi-au găsit acum pentru moment cal de călărit. Până acum n'aveau de ce se impedeaa, acum însă e ploatează acest incident într'un mod neînchipuit.

Cei puţini şi slabi trebuie să fie extrem de corecţi în toate. Un singur paş greşit al lor e armă puternică în mâna contrarilor.

Acesta e cazul lui Vajda. Chestia în fond nu e gravă. Din contră în ea nu e nimica, când ai de-a face cu oameni, cari vreau să te înţeleagă. Când însă ştii, că stai în faţa unor potrivnici de rea credinţă, trebuie să eviţi orice greşeli de tactică. Procedura lui Vajda numai în punctul acesta e de criticat — şi e de criticat numai din partea noastră.

Maiorităţii i-s'a mánat tocmai a pa la moară.»

— »Lupta« promite a reveni la afacerea imprudenţei sale cu apelul preoţilor gherlani, ce ar schimba firma pentru o congruă. Nu-i destul că lupta pentru şcoale a îngropat-o? Sau vreau şi disoluţiune internă cu ori ce preţ?

»Răvaşul« Clujului.

— Pentru noua biserică din Cluj. Deşi ocupaţi cu zidirea şcoalei, care sub scutul bisericeii celei vechi tocmai acum de Inviere şi-a ridicat zidurile din adânci temelii, la faţa pământ-

tului, — totuşi bunii creştini, din Cluj şi alţii din afară, cari îi înţeleg, nu-şi uită de gândul măreţ al bisericei celei noue, şi-şi adaug obolul lor la fondul merit acestei biserici ce va să fie.

Înălţător şi de suflet ziditor lucru este a privi şi socotli cum se întemeiază şi se ridică din baerile pământului tinos şi se înalţă în spre zare, spre lumină, ori ce clădire. Un simţ deosebit de dulce are omul, care simte că şi a lui străduinţă, şi a lui muncă se încheagă cu varul, cu cementul ce înfrăţeşte peatră lângă peatră, spre a le pune pe toate aceste ne-simţitoare târli, ca să slugească întăririi oamenilor prin lumina, prin cultură şi îndreptare.

Dar cu cât mai dulce şi mai mângăitor trebuie să fie gândul acesta atunci, când zidirea, la a cărei închinare adaug birul său sufletec, este o biserică, mândră, sfântă, înălţătoare şi sfinţitoare, ca o zi a mândrei *Invieri*.

Gândul acesta este, care rodeşte faptele milei şi îndurării ce ne vorbesc prin veacuri, şi cari ne strigă de pe pietrele bisericilor: nu uitaţi, că nu aveţi locaş stătător pe pământ şi că biserică este poarta ceriului. În mâinile voastre este cheia, deschideţi-vă inima, ca să vă puteţi afla calea la patria cea adevărată şi veşnică!

Indemnaţi de astfel de şoapte — pe cari bine fac toţi creştinii să le asculte în zilele marelui praznic al *Invierii* — au mai dăruit la fondul bisericei celei noue din Cluj următorii buni creştini:

Nr. 382. »Felix« 3 cor. 65 fil.

» 386. Dna Paulină Popoviciu, Cluj, 10 cor.

» 387. Demetriu Caian Creţu, Feneşul-săsesc, 2 cor.

» 388. Simion Rogozan, din Topa-deşartă 5 cor.

» 389. Teodeor Bălaş, Cluj, Munkás u. 2 cor.

» 390. Bodea Ioan, Cluj, Hajnal u. 2 cor.

« 391. Veronica Almăşan, Cluj, 2 cor.

» 392. Dr. Elie Dăianu, protopop, Cluj, 5 cor.

» 393. Simion Mocán, Cluj, 10 cor.

Dumnezeul vieţii şi al învierii să le răsplătească cu harurile sale cele cereşti pentru darurile lor cele pământeşti!

— *Şcoala cea nouă din Cluj*, care pe 1 Septembrie are să fie gată, înaintează frumos întru clădirea sa. Duminecă în 21 Aprilie, după sfânta liturgie, s'a făcut sfintirea petrei fundamentale, care s'a aşezat tocmai în mijlocul temeliei importantului edificiu. Săpat în peatră, s'a aşezat şi un act comemorativ de următorul cuprins:

În numele Sfintei Treimi, al Tatălui şi al Fiului şi al Spiritului sfânt. Amin!

Binecuvântatu-s'au zidurile de temelie ale acestei case a bisericii unite cu Roma din cetatea Clujului, vechea capitală a Ardealului; în ziua de 21 Aprilie st. n. 1907, în Dumineca a cincina a sfântului post a Păresimilor, în vremea, când toată suflarea românească din țară era cuprinsă de grijile luptei pentru apărarea școalelor confesionale românești.

Hotărîtu-s'a clădirea acestei case, pentru a cuprinde școala română greco-catolică de băieți și fetețe din Cluj, în 9 Aprilie n. 1905 mai întâi, și în 10 Februarie 1907 mai pe urmă, în adunările de obște ale credincioșilor parohiei din Cluj, cu aprobarea Preașezatului Consistor metropolitan din Blaj, fiind Arhiepiscop și Metropolit Dr. Victor Mihalyi de Apșa și paroch protopop Dr. Elie Dăianu, iar prim-curator al bisericii Ioan Nestor de Desmir și inspector școlastic Dr. Amos Frâncu, avocat.

Ajutor la clădire au dat pe lângă poporenii credincioși: Fondul școlii de fetețe române din Cluj, prin împrumutarea sumei de 30.000 cor., iar institutul de credit »Economul« prin ajutorul anual de 1000 cor.

(Urmează subscrierile celor de față la sfințire).

AVIS!

Am onoare a face cunoscut prea stim. public din loc și jur, că institutul meu de înmormântare din Strada Unio Nr. 13 l-am strămutat în strada Egyetem-utcza Nr. 1, aranjându-l din nou, așa în cât corăspunde celor mai gingașe poște a timpului present.

Scrieri de metal și lemn, — cununi, vestminte pentru morți, petri pentru morminte și făclii tin totdeauna în cantitatea cea mai mare în depositul meu.

Indeplinesc înmormântări de băieți dela 6 coroane, iar de oameni mari dela 16 coroane în sus. Duc îndeplinire transportarea cadavrilor în loc, jur și străinătate.

Rog pentru sprigin pe prea stimatul public pe viitor.

(2—20)

Muntyán Petru

proprietarul Institutului de înmormântare
Egyetem utcza 1 sz. Monostori-ut 87 sz. măsar și strugar.

Frumos, curat scrie numai

maşina de scris

„SUN“

de oarece n'are bandă de colorare.

Maşina de scris »Sun« are o scrisoare foarte ceteată (scrisoarea se poate cunoaşte limpede chiar şi până la ultima literă) şi preţul ei e totuşi numai 320 cor.

Theil Frigyes

Cluj (Kolozsvar) (10—10)

Representantul fabricii — societate pe acţiuni — de
maşine de scris a lui Frister & Rossmann.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Revista „Răvaşul“

Abonament pe an 6 cor.

In România şi străinate 8 cor.

Atelier tipografic instalație cu electricitate

Ori ce soiuri de tipărituri eu
gusturate, şi eu preţuri
foarte moderate, rog coman-
daţi spre mulţămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Bariţiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuița acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor.

Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când alt cum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii toamna și iarna întreagă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuițeze aceasta unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheuri. Cine voește a-și prepara rum și liqueuri bune și ieftine, să întrebuițeze aceste extracte. Prețul pentru o litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil. Tot în acest acest preț să capătă și pentru rachi de drojde, de slibovitz, de rachi de bucate și de borovicica.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil. 1 kg. cu 6 și 8 cor.

Sirop de zmeură. Curat numai de suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la:

Cornel Demeter, apotecar in Szászváros.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de

Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:

105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:

7 milioane coroane.

Staturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitorii buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Cine suferă de (nevoie) sgarciuri și stări ner-

Epilepsie

voase, se ceară broșura despre Epilepsie, care se trimite gratis și franco dela »Privil. Schwanen Apotheke,« Frankfurt a. Main.

26—53

„THE STANDARD“

====
fondată în anul 1825.
====

Efectuește **asigurări pe viață** pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual	Avere proprie
Cor.: 34,600.000	Cor.: 274,000.000
Dividende solvite	Despăgubiri de viață
Cor.: 170,000.000	Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:
Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:
Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:
Edinburg. (Anglia).

La tipografia

»CARMEN«

în Cluj

se află de vânzare

„ROMANA“

(pe note)

de Tunarul.

Prețul unui esempl.

2 cor. 50 fil.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.